

ฉบับพิเศษ หน้า ๑

เล่ม ๗๗ ตอนที่ ๓๘ ราชกิจจานุเบกษา ๕ พฤษภาคม ๒๕๐๓

ประกาศสถาปนาสมเด็จพระสังฆราช

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
มหิตลธิเบศรราชไมตรี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช
บรมนาถบพิตร

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประ-
กาศว่า โดยที่ตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆ
ปริณายก ได้ว่างลง เป็นการสมควรที่จะสถาปนาสมเด็จพระ
พระราชกณะชนดำรงตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราช เพื่อจักได้
บริหารการพระศาสนาให้สมบูรณ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์
พุทธศักราช ๒๔๘๔ และตามระเบียบราชประเพณีสืบไป

ฉบับพิเศษ หน้า ๒

เล่ม ๗๗ ตอนที่ ๓๘ ราชกิจจานุเบกษา ๕ พฤษภาคม ๒๕๐๓

จึงทรงพระราชดำริว่า สมเด็จพระวันรัต ได้เป็นพระราชา-
อนุศาสนาจารย์ มีคุณูปการแก่พระองค์ในคราวทรงผนวช
นับว่าเป็นครูฐานันยบุคคลแห่งองค์พระมหากษัตริย์ ส่วนในการ
พระศาสนา สมเด็จพระวันรัตก็เจริญด้วยวรมหาคุณกาลรัตติกัญญ
มหาเถรธรรม มีปรัชญาญาณรอบรู้แตกฉานในพระไตรปิฎก
อันนับว่าเป็นพหุผลศรุตบัณฑิต มีฉันทจริตเพียบพร้อมด้วย
สมณคุณเป็นอย่างดี มีคุณูปการในพระศาสนกิจ รั้งภาระ
ธุระปฏิบัติให้เจริญก้าวหน้ามาด้วยดี ตั้งมีอรรถจริยาปรากฏ
เกียรติสมภาร ตามความพิสดารในประกาศสถาปนาเป็นสมเด็จพระ
พระราชาคณะ มหาสังฆนายก เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน พุทธ-
ศักราช ๒๔๕๐ นั้นแล้ว

ครั้นต่อมา สมเด็จพระวันรัตยิ่งเจริญด้วยอุตสาหวิริยา-
ธิคุณไม่ท้อถอย สามารถประกอบพระพุทธานุศาสนกิจให้เจริญ
รุ่งเรืองยิ่งขึ้นเป็นลำดับตลอดมา กล่าวโดยเฉพาะในประการ
ที่สำคัญ คือ ในการปริยัติศึกษา ได้เป็นแม่กองสอบบาลี-
สนามหลวงติดต่อกันมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๕๐ จนถึงใน
ปัจจุบันเป็นเวลา ๒๓ ปี เป็นประธานกรรมการแปลพระไตร-
ปิฎกเป็นภาษาไทยมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๕๓ จนถึงใน
ปัจจุบันเป็นเวลา ๒๐ ปี ในการบริหาร ได้ดำรงตำแหน่ง

ฉบับพิเศษ หน้า ๓

เล่ม ๗๗ ตอนที่ ๓๘ ราชกิจจานุเบกษา ๕ พฤษภาคม ๒๕๐๓

เจ้าอาวาสวัดเบญจมบพิตร ฯ มาตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๗๑ จนถึงในปัจจุบันเป็นเวลา ๓๒ ปีเศษ ได้ดำรงตำแหน่งสังฆมนตรีว่าการองค์การศึกษามาตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๘๕ จนถึงในปัจจุบันเป็นเวลา ๑๗ ปี ดำรงตำแหน่งสังฆนายกติดต่อกันมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๘๕ จนถึงในปัจจุบันเป็นเวลา ๘ ปี และดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการคณะสงฆ์แทนองค์สมเด็จพระสังฆราชเจ้าตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๐๑ จนถึงในปัจจุบันเป็นเวลา ๑ ปี ๖ เดือนเศษ และกรณียกิจซึ่งสมเด็จพระวันรัต ได้ปฏิบัติเป็นการพิเศษ คือ ได้เป็นประธานสงฆ์ในงานรัฐพิธีฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ เมื่อเดือนพฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๐๐ ในการพระอารามนั้น โดยที่วัดเบญจมบพิตร ฯ เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดราชวรวิหาร ซึ่งสมเด็จพระบรมอัยกาธิราช พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้สถาปนาขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๔๒ ด้วยมีพระราชศรัทธาอันยิ่งใหญ่ โปรดให้สร้างด้วยศิลปกรรมอันประณีตวิจิตรงดงามยิ่งนัก โดยเฉพาะพระอุโบสถมีความงดงามเป็นพิเศษ ซึ่งจะหาที่อื่นเสมอเหมือนมิได้ ด้วยมีพระราชประสงค์ให้เป็นราชานุสรณ์ในพระองค์ นับว่าเป็นพระอารามหลวงที่มีความสำคัญเป็นพิเศษยิ่ง ทั้งนี้ย่อมตกเป็นภาระหนักแก่เจ้าอาวาส

ฉบับพิเศษ หน้า ๔

เล่ม ๗๗ ตอนที่ ๓๘ ราชกิจจานุเบกษา ๕ พฤษภาคม ๒๕๐๓

ในการที่จะต้องระงับรักษาถาวรวัตถุเหล่านั้นมิให้ชำรุดทรุดโทรมเสียหาย สมเด็จพระวันรัตได้รับหน้าที่เป็นเจ้าอาวาสพระอารามนี้ในลำดับองค์ที่ ๒ และนับตั้งแต่นั้นได้รับหน้าที่นั้นมาเป็นเวลา ๓๒ ปี ก็ปรากฏว่าได้เอาใจใส่ดูแลรักษาถาวรวัตถุต่าง ๆ ในพระอารามให้มั่งคั่งสภาพสะอาดเรียบร้อยงดงามดำรงอยู่ในสภาพที่มั่นคงถาวร ทั้งได้เอาใจใส่ให้จัดการบูรณะปฏิสังขรณ์และสร้างเสริมสิ่งที่ชำรุดบกพร่องด้วยเหตุต่าง ๆ เช่นที่เกิดจากภัยสงคราม เป็นต้น ให้กลับมามีสภาพดีตามเดิม ปรากฏเป็นที่เจริญศรัทธาปสาทะของประชาชนชาวไทยและชาวต่างประเทศบรรดาที่ได้มาพบเห็นตลอดกาลเนืองนี้ จึงนับว่า สมเด็จพระวันรัตเป็นผู้ทรงคุณปรีชาสามารถในการปกครองพระอารามหลวงซึ่งมีความสำคัญยิ่งดังกล่าว สมพระราชประสงค์ ส่วนการพระศาสนาในต่างประเทศ สมเด็จพระวันรัตได้เป็นหัวหน้าคณะไปร่วมปฏิบัติงานฉันทกุศลสังคายนาคฤคตสันนิบาต (สมัชชไทย) โดยไปเป็นประธานเปิดประชุมสมัยนั้น ณ ปาสาณคูหา ประเทศพม่า เมื่อเดือนธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๙๘ เป็นหัวหน้าคณะไปร่วมพิธีฉลองพุทธชยันตี ณ ประเทศลังกา เมื่อเดือนพฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๕ แล้วเลยไปสังเกตการพระศาสนา ณ ประเทศอินเดีย

ฉบับพิเศษ หน้า ๕

เล่ม ๗๗ ตอนที่ ๓๘ ราชกิจจานุเบกษา ๘ พฤษภาคม ๒๕๐๓

เอกด้วย เป็นหัวหน้าคณะและเป็นประธานไปประกอบพิธี
บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ณ วัดบุบผาราม เมืองบึงฉลือ แล้ว
เลยไปสังเกตการพระศาสนาในสหพันธมณฑล เมื่อเดือน
พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๐๑ เป็นหัวหน้าคณะไปร่วมพิธี
ฉลองพุทธชยันตี ๒๕ ศตวรรษแห่งพระพุทธศาสนา ณ ประเทศ
ญี่ปุ่น แล้วเลยไปเยี่ยมทหารไทย ณ ประเทศเกาหลี เมื่อ
เดือนมีนาคม พุทธศักราช ๒๕๐๒ เป็นหัวหน้าคณะนำพระ-
สงฆ์ไทยไปอยู่ ณ วัดไทยพุทธคยา ประเทศอินเดีย เมื่อ
เดือนพฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๐๒ สรรพกรณียกิจดัง-
กล่าวมา สมเด็จพระวันรัตได้รับการปฏิบัติดำเนินการด้วย
อุตสาหะวิริยะปราชาสามารถ ปรากฏเป็นผลดียิ่งแก่การพระ-
ศาสนาและประเทศชาติประชาชน เป็นที่ประจักษ์แก่มวล
พุทธบริษัทและทางราชการ ตลอดถึงพสกนิกรทั่วราชอาณาจักร
ดังปรากฏอยู่แล้ว

บัดนี้ก็เป็นที่ยอมรับว่า สมเด็จพระวันรัตยังเจริญด้วย
คุณวุฒิ วัชวุฒิ รัตตัญญูมหาเถรธรรม ยินดีในเนกขัมมปฏิบัติ
เป็นอจลพรหมจริยาภีรัต ประกอบด้วยมีสมรรถภาพในการ
พระศาสนา เป็นที่เจริญศรัทธาปสาทะและเป็นคารวสถาน
แห่งมวลพุทธบริษัททั่วสงฆมณฑล ตลอดจนอาณาประชา-

ฉบับพิเศษ หน้า ๖

เล่ม ๗๗ ตอนที่ ๓๘ ราชกิจจานุเบกษา ๘ พฤษภาคม ๒๕๐๓

ราษฎรทั่วไป และตั้งอยู่ในฐานะเป็นครุฐานียบุคคลขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมควรจะสถาปนาขึ้นเป็นสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ประธานาธิบดีแห่งสงฆมณฑล เพื่อเป็นศรีสุภมงคลแด่พระบวรพุทธศาสนาสืบไป

จึงทรงพระกรุณาโปรดให้สถาปนา สมเด็จพระวันรัต ฐานเป็นสมเด็จพระสังฆราช มีพระนามตามจารึกในพระสุพรรณบัฏว่า สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สุขุมวิธานธำรง สกลมหาสังฆปริณายก ตรีปิฎกกลากุสโลภาส ภูมิพลมหาราช-อนุศาสนาจารย์ กิตติโสภณาภิธานสังฆวิสุต ปาวจนุตตม กิตติโสภณ วิมลศีลสมาจารวัตร พุทธศาสนิกบริษัทคารวสถาน วิจิตรปฏิภาณพัฒนคุณ อดุลกัมภีรญาณสุนทร บวรธรรมบพิตร สมเด็จพระสังฆราช เสด็จสถิตณวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ราชวรวิหาร พระอารามหลวง เป็นประธานในสงฆมณฑลทั่วราชอาณาจักร ขออาราธนาให้ทรงรับธุระพระพุทธานุศาสน์ เป็นภาระสั่งสอน ช่วยระงับข้อภิกขณ์ และอนุเคราะห์พระภิกษุสงฆ์สามเณรในสงฆมณฑลทั่วไป โดยสมควรแก่พระอิสริยยศซึ่งพระราชทาน จงทรงเจริญพระชนมายุ วรรณ สุข พล ปฏิภาณ คุณสารสิริสวัสดิ์ จิรัฏฐิติ วิรุฬหิไพบุลย์ ในพระพุทธานุศาสน์ เทอญ

ฉบับพิเศษ หน้า ๑

เล่ม ๑๗ ตอนที่ ๓๘ ราชกิจจานุเบกษา ๕ พฤษภาคม ๒๕๐๓

ให้ทรงมีพระราชกณะและพระครูฐานานุกรมระดับพระ-
อิสริยยศ ๑๕ รูป คือ พระทักษิณคณาธิกร สุนทรธรรมนายก
พุทธปาพจนคิตถกมหาเถรกิจจการ คณาธิบดีศรีรัตนคณาจารย์
พระราชกณะปลัดขวา ๑ พระอดุลคณาภิรักษ์ อัครศาสนกิจ-
บรรหาร มหาเถรธการธการ สมุหบดีศรีธรรมภาณกษาจารย์
พระราชกณะปลัดซ้าย ๑ พระครูธรรมกถาสุนทร ๑ พระครู-
วินัยกรณโสภณ ๑ พระครูพรหมวิหาร พระครูพระปริตร ๑
พระครูณาณวิสุทธ พระครูพระปริตร ๑ พระครูวินัยธร ๑
พระครูธรรมธร ๑ พระครูพิมลสรภาณ พระครูคู่สวด ๑
พระครูพิศาลสรคุณ พระครูคู่สวด ๑ พระครูพิบูลบรรณวัตร ๑
พระครูพิพัฒนบรรณกิจ ๑ พระครูสังฆบริหาร ๑ พระครู-
สมุห์ ๑ พระครูใบฎีกา ๑ ขอให้พระคุณผู้ได้รับตำแหน่งทั้งปวง-
นี้ มีความสุขสิริสวัสดิศถาพร ในพระบวรพุทธศาสนา เทอญ

ประกาศ ณ วันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๐๓
เป็นปีที่ ๑๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ส. ธนะรัชต์

นายกรัฐมนตรี